

Od Redakcji

Wchodzimy w rok 2021. Kolejny rok naszego życia, kolejny rok naszej pracy, naszych marzeń i nadziei. Na razie nadzieja nazywa się „szczepionka” i kojarzy się z powrotem do normalności, cokolwiek ta normalność miałaby oznaczać. Bo przecież nie da się wejść dwa razy do tej samej rzeki, a my już nigdy nie będziemy tacy sami jak przed feralnym 2020. Obyśmy stali się mądrzejsi, wrażliwsi, bardziej doceniający proste przyjemności i gesty, jak wypicie kawy w ulubionej kawiarni czy serdeczne uściskanie przyjaciela. Obyśmy nauczyli się – jak pisał wspaniały poeta Adam Zagajewski – „opiewać okaleczony świat” z pokorą, spokojem i afirmacją. Wszak nie jesteśmy tu za karę, mamy swoje zadania do spełnienia, a nasz zawód czyni życie sensownym, daje poczucie, że możemy tak wiele zrobić dla innych, chorych, cierpiących i poranionych. Nasza praca to codzienny trud spotkania z tym cierpieniem, niesienia ulgi, przywracania zdrowia, ale i poszerzania naszej wiedzy, abyśmy mogli leczyć coraz skuteczniej i bezpieczniej, abyśmy coraz lepiej rozumieli pacjentów z zaburzeniami psychicznymi, abyśmy skutecznie reformowali psychiatrię i mogli sprostać wyzwaniom naszej specjalizacji. Psychiatria Polska chce dorzucić swoją cegiełkę do tej wspaniałej budowli, jaką jest postęp w psychiatrii i medycynie.

W tym numerze znajdziemy wiele interesujących artykułów. Otwiera go kolejna niezwykle inspirująca praca znakomitego specjalisty, profesora Janusza Rybakowskiego. Tym razem Autor wprowadza Czytelników w świat litu: leku – pierwiastka jednocześnie „oczywistego” dla psychiatrów, jak i wartego przypomnienia. Wszyscy zainteresowani i zainspirowani tą pracą mogą również sięgnąć po obszerniejsze opracowanie tej tematyki [1].

Ponownie na naszych łamach pojawia się publikacja, której współautorem wraz z Pauliem Andrewsem jest Jay D. Amsterdam – jeden z najwybitniejszych amerykańskich uczonych, przez wiele lat będący światowym liderem badań nad zaburzeniami afektywnymi i farmakoterapią, który nie boi się przedstawiać nowatorskich koncepcji i kontrowersyjnych tematów [2]. Tym razem Autorzy wracają do zagadnienia rozwoju tolerancji na leki przeciwdepresyjne [3].

Temat depresji przewija się przez kolejne strony czasopisma. Zapoznajemy się z badaniami nad współistnieniem depresji i lęku w pierwotnej nadczynności przytarczyc, z depresją poporodową u ojców, z przesłankami na temat znaczenia niedoborów selenu. Już wcześniej badacze pochylali się nad rolą mikroelementów w zaburzeniach afektywnych. Publikowana na naszych łamach praca dotyczyła miedzi i cynku [4]. Z depresją ściśle związany jest temat zachowań samobójczych. Oszacowanie ich ryzyka ma pierwszorzędne znaczenie w praktyce klinicznej [5], a wiele wskazuje na to, że skłonność do nich ma po części podłoże biologiczne [6]. Tym razem Czytelnicy w artykule Karoliny Wincewicz-Cicheckiej i Tadeusza Nasierowskiego znajdą informacje na temat aktywności elektrodermalnej i jej roli w ocenie ryzyka samobójstwa u osób z chorobami afektywnymi.

W trudnych czasach pandemii możemy się spodziewać, że jedną z częstszych konsekwencji dla zdrowia psychicznego będą zaburzenia stresowe pourazowe [7]. Na negatywne skutki stresu narażeni są przedstawiciele grup zawodowych niosących pomoc w nagłych wypadkach (ratownicy medyczni, strażacy) [8, 9], ale też osoby osadzone w zakładach karnych [10, 11]. W bieżącym numerze Anna Aftyka i wsp. skupiają się na matkach dzieci leczonych na Oddziale Intensywnej Terapii Noworodka, zaś Dorota Merecz-Kot i wsp. na PTSD u skazanych sprawców wypadków drogowych.

Stres związany z pandemią dotyka bardzo mocno pracowników służby zdrowia. Warto zwrócić uwagę na doświadczenia pielęgniarek i rolę wsparcia psychologicznego, o czym pisze w Liście do Redakcji Dorota Ozga. Zachęcamy w tym miejscu do przypomnienia sobie tekstu Macieja Pileckiego i wsp. poświęconego tworzeniu psychiatrycznego oddziału COVID-owego

podczas pierwszej fali pandemii. Zwrócono tam uwagę na to, jak ważna jest troska o stan psychiczny personelu [12].

Skupiając się na zagrożeniach związanych z koronawirusem nie możemy zapominać o innych epidemiach XXI wieku, w tym otyłości. Czy psychiatra powinien zajmować się tym schorzeniem? Odpowiedź jest jednoznacznie pozytywna. Na co dzień spotykamy się z problemami psychologicznymi osób z otyłością olbrzymią [13], leczeni przez nas pacjenci z chorobami psychicznymi borykają się z zespołem metabolicznym, który istotnie skraca ich życie [14]. Dlatego warto zapoznać się z nowymi wytycznymi dla lekarzy, jak leczyć nadwagę i otyłość w czasie i po pandemii, o których pisze Magdalena Olszanecka-Glinianowicz i wsp.

Na tym nie kończą się ciekawe artykuły. Jesteśmy przekonani, że Czytelnicy z przyjemnością odczeka podróż w czasie i poczytają o historii psychiatrii w Polsce, w tym i historii psychoanalizy, przypominając sobie także wcześniejsze opracowania [15].

A na koniec raz jeszcze życzymy, by Państwo weszli w ten rok z optymizmem i uśmiechem. Cytując Dezyderatę „Przy całej swej złudności, znoju i rozwianych marzeniach jest to piękny świat”.

**Dominika Dudek – redaktor naczelna,
Jerzy A. Sobański,
Katarzyna Klasa**

Piśmiennictwo

1. Rybakowski J. *Lit. Niezwykły lek w psychiatrii*. Termedia, 2019.
2. Amsterdam JD, McHenry LB, Jureidini JN. *Zjawisko korupcji w badaniach psychiatrycznych* Psychiatr. Pol. 2017; 51(6): 993–1008.
3. Amsterdam JD, Lorenzo-Luaces L. *Wzrost tolerancji farmakodynamicznej po wielokrotnym leczeniu lekami antydepresyjnymi pacjentów z chorobą afektywną dwubiegunową typu II podatną na leczenie. Badanie eksploracyjne*. Psychiatr. Pol. 2018; 52(6): 957–969.
4. Styczeń K, Sowa-Kućma M, Dudek D, Siwek M, Reczyński W, Szewczyk B i wsp. *Stężenie cynku i miedzi nie różnicuje choroby afektywnej dwubiegunowej i jednobiegunowej*. Psychiatr. Pol. 2018; 52(3): 449–457.
5. Jarema M. *Czy można ocenić ryzyko samobójstwa?* Psychiatr. Pol. 2018; 52(1): 7–19.
6. Pawlak J, Miechowicz I, Dmitrzak-Węglarz M, Szczepankiewicz A, Zaremba D, Kapelski P i wsp. *Czy czynniki związane z ryzykiem samobójstwa są specyficzne dla płci?* Psychiatr. Pol. 2018; 52(1): 21–32.
7. Heitzman J. *Wpływ pandemii COVID-19 na zdrowie psychiczne*. Psychiatr. Pol. 2020; 54(2): 187–198
8. Kucmin T, Kucmin A, Turska D, Turski A, Nogalski A. *Style radzenia sobie ze stresem i dyspozycyjny optymizm jako predyktory nasilenia objawów PTSD w grupie ratowników medycznych*. Psychiatr. Pol. 2018; 52(3): 557–571.
9. Witt M, Stelcer B, Czarnecka-Iwańczuk M. *Styl radzenia sobie ze stresem u strażaków narażonych na ciężki stres*. Psychiatr. Pol. 2018; 52(3): 543–555.
10. Gąsior K. *Związki stresu pourazowego, wzorów przywiązania i jakości życia u kobiet inkarcerowanych oraz uzależnionych. Rola prężności*. Psychiatr. Pol. 2018; 52(6): 1113–1125
11. Skowroński BŁ, Talik E. *Radzenie sobie ze stresem a jakość życia osób osadzonych w placówkach penitencjarnych*. Psychiatr. Pol. 2018; 52(3): 525–542.
12. Pilecki M, Dimter A, Siwek M, Styczeń K, Rodak W, Krupa A i wsp. *Transformacja i zasady działania psychiatrycznego oddziału jednoimiennego w trakcie pandemii COVID-19*. Psychiatr. Pol. 2020; 54(5): 865–875.
13. Sekuła M, Boniecka I, Paśnik K. *Ocena zachowań zdrowotnych, żywieniowych i poczucia własnej skuteczności chorych z otyłością olbrzymią*. Psychiatr. Pol. 2019; 53(5): 1125–1137.
14. Wichniak A, Dudek D, Heitzman J, Kapłon-Cieślicka a, Mamcarz A, Samochowiec J i wsp. *Redukcja ryzyka metabolicznego u chorych na schizofrenię przyjmujących leki przeciwpsychotyczne – zalecenia Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego*. Psychiatr. Pol. 2019; 53(6): 1191–1218.
15. Dembińska E, Rutkowski K. *Ludwika Karpińska: „polska pani filozof” – zapomniana prekursorka polskiej psychoanalizy*. Psychiatr. Pol. 2018; 52(4): 753–765.